



Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Departement van Onderwys
Porafensie Ya Kapa Botjhabela: Lefapha la Thuto

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2025

GESKIEDENIS V1 ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

**VRAAG 1: HOE HET DIE GROEIENDE INVLOEDSFERE IN EUROPA
TOT KOUE OORLOGSPANNING TUSSEN DIE VERENIGDE STATE
VAN AMERIKA (VSA) EN DIE SOWJETUNIE (USSR) BYGEDRA?**

BRON 1A

Die bron hieronder verduidelik hoe Europa na die Tweede Wêreldoorlog in twee afsonderlike blokke verdeel was.

Die einde van die Tweede Wêreldoorlog het nie 'n terugkeer na normaliteit aangedui nie, intendeel, dit het 'n nuwe konflik tot gevolg gehad. Die groot Europese moondhede wat in die 1930's aan die voorpunt van die internasionale verhoog was, is uitgeput en verwoes deur die oorlog gelaat, wat die toneel vir die ontstaan van twee nuwe globale supermoondhede gevorm het. Twee blokke het rondom die Sowjetunie en die Verenigde State ontwikkel, met ander lande wat gedwing is om tussen die twee kampe te kies. Die USSR het territoriaal vergroot en met 'n aura (atmosfeer) van aansien uit die oorlog gekom nadat hy Hitler se Duitsland geveg het. Die land het 'n nuwe lewe gekry deur sy heldhaftige weerstand teen die vyand, geïllustreer deur die oorwinning by Stalingrad. Die USSR het ook 'n ideologiese, ekonomiese en sosiale model aangebied wat soos nog nooit tevore na die res van Europa uitgebrei het nie.

Die Verenigde State was die groot oorwinnaar van die Tweede Wêreldoorlog. Sy menslike en materiale verliese was relatief laag, en al was die Amerikaanse weermag 'n paar maande na die beëindiging van die vyandelikhede amper heeltemal gedomobiliseer, het die Verenigde State die wêreld se voorste militêre mag gebly. Sy vloot en lugmag was ongeëwenaard, en tot 1949 was dit die enigste land met die vermoë om kernwapens te vervaardig.

Elke land het die nuutgevonde mag van die ander gevrees. Die Sowjetunie het omring en bedreig deur die Weste gevoel, en het die Verenigde State daarvan beskuldig dat hulle aan die voorpunt (die dryfkrag) van 'imperialistiese uitbreiding' is. Op hul beurt was die Amerikaners bekommerd oor Kommunistiese uitbreiding en het Stalin daarvan beskuldig dat hy die Jalta-ooreenkoms oor die reg van vrye volke op selfbeskikking verbreek het.

Vanaf 1947 was Europa, wat in twee blokke verdeel is, die hart (kern) van die stryd tussen die twee supermoondhede. Die Koue Oorlog het sy eerste klimaks (hoogtepunt) met die Sowjet-blokkade van Berlyn bereik. Die ontploffing van die eerste Sowjet-atoombom in die somer van 1949 het die USSR in sy rol as wêreldmoondheid versterk. Hierdie situasie het die voorspellings van Winston Churchill bevestig, wat in Maart 1946 die eerste Westerse staatsman was wat gepraat het van 'n 'Ystergordyn' wat Europa nou in twee verdeel het.

[Uit http://www.cvce.eu/obj/the_cold_war_1945_1989_full_text-en-6dfe06ed4790-48a4-8968-855e90593185.html. Toegang op 09 Februarie 2025]

BRON 1B

Die uittreksel hieronder verwys na Winston Churchill se beroemde *Sinews of Peace*-toespraak wat in 1946 gelewer is. Churchill, wat die oorlog in Europa gewen het, net om in die Britse algemene verkiesing in Julie 1945 te verloor, het die uitnodiging gretig aanvaar om op dieselfde platform as die president van die Verenigde State te verskyn.

Churchill het geweet dat terwyl die wêreld daarna uitgesien het om die gruwels van oorlog agter te sit, gebeure aan die begin van 1946 'n nog donkerder toekoms voorspel (waarskuwingsteken) het. In die nasleep van die Geallieerde oorwinning het die Sowjetunie Oos-Europa na hul beeld begin vorm, wat die regerings van baie nasies in lyn gebring het met Moskou. Op 9 Februarie het Premier Joseph Stalin 'n toespraak gelewer waarin hy verklaar het dat oorlog tussen die Ooste en Weste onvermydelik (onafwendbaar) is. Op 22 Februarie het die Amerikaanse Ambassadeur in Moskou, George F Kennan, die beroemde "Long Telegram", 'n waarskuwing van die Sowjetunie se ewige vyandigheid teenoor die Weste, gestuur.

Toe, op 5 Maart 1946, by Westminster College in Fulton, het Churchill se bekende woorde "Van Stettin in die Oossee, tot Triëst in die Adriatiese See, het 'n Ystergordyn oor die vasteland neergedaal," die Koue Oorlog ingelui en die geo-politieke landskap vir die volgende 50 jaar omraam (gevorm). Die voormalige eerste minister, met president Truman aan sy sy, het die bedreiging wat die Sowjetunie en kommunisme vir vrede en stabiliteit in die na-oorlogse wêreld inhou, verwoord (uitgedruk). Deur die gees van die Atlantiese Handves aan te roep, het hy gevra vir 'n versterking van Anglo-Amerikaanse bande en dat die Verenigde Nasies 'n vredesbevordende wêreldorganisasie word wat sou slaag waar sy voorganger, die Volkebond, misluk het.

"*The Sinews of Peace*," die titel wat Churchill self sy toespraak gegee het, duur vandag as een van die mees betekenisvolle toesprake voort. Dit het nie net die term "ystergordyn" 'n huishoudelike frase gemaak nie, maar dit het die term "spesiale verhouding" geskep, wat 'n blywende alliansie tussen die Verenigde State en Groot Brittanje beskryf.

[Uit <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1946-1963-elder-statesman/the-sinews-of-peace/>.
Toegang op 09 Februarie 2025 verkry.]

BRON 1C

Die uittreksel hieronder is uit 'n boek, geskryf deur Vladislav Zubok, professor in internasionale geskiedenis, met kundigheid oor die Koue Oorlog, die Sowjetunie en Stalinisme, waarin hy Stalin se reaksie op se Churchill se “Ystergordyn” behandel.

Winston Churchill se “Ystergordyn”-toespraak is nooit deur die Sowjet-pers gepubliseer nie – eers in Mei 1998 het dit, in Russies, in 'n historiese argiefjoernaal verskyn. Stalin het self sy mense in Pravda daaroor ingelig. Hy het Churchill met Hitler vergelyk en hom beskryf as “'n oorlogvoerder” wat op “Anglo-Saksiese ... rasse” wêreldoorheersing gemik het. Terselfdertyd het hy beweer dat die Sowjetunie, ondanks onlangse oorlogsverliese, in staat was om nog 'n oorlog te voer en te wen. Stalin se harde reaksie was berekend en nie emosioneel nie.

Teen die herfs van 1945 het die Sowjet-diktator met voorbereidings vir 'n moontlike konfrontasie met die Weste begin. Benewens atoom en ander militêre projekte, het hy 'n veldtog geloods om sy luitenant van enige “illusies” oor die Weste – en Churchill – se goeie wil te ontken (oortuig).

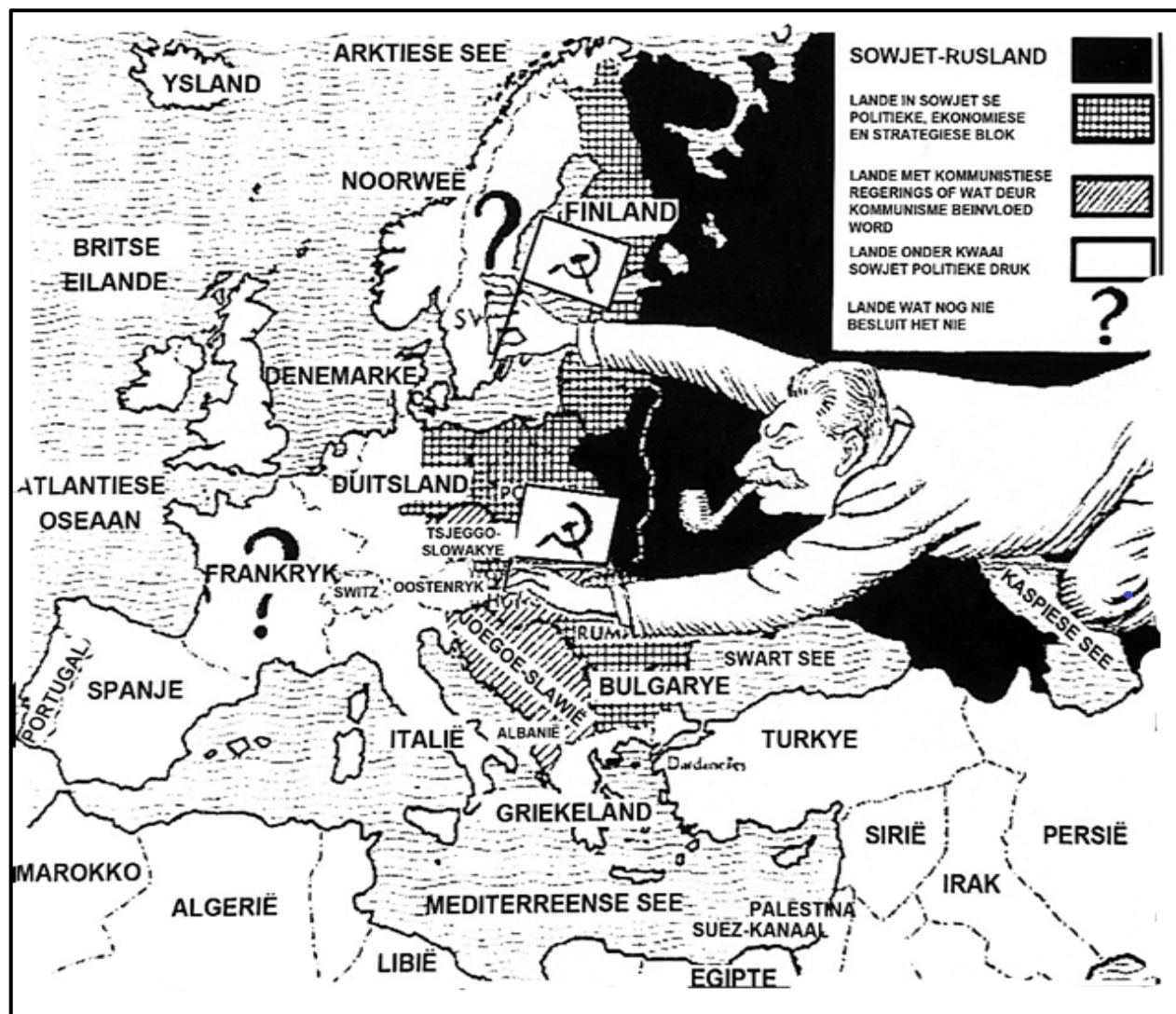
Die “Ystergordyn”-toespraak het hom 'n voorwendsel (rede) gegee om die Sowjet-mense teen hul voormalige bondgenote te mobiliseer. Dit was nie 'n maklike taak nie. Baie Sowjets, uitgeput en honger, het gekies vir na-oorlogse samewerking met die Weste – nie vir 'n geslote ryk van Berlyn tot Vladivostok nie. En baie was nie geïnteresseerd in 'n mitiese (fiktiewe) “oorlogsbedreiging” van die Weste nie. Inteendeel, die meeste Sowjette het die Amerikaanse *Lend-Lease*-program onthou, insluitende Amerikaanse blikkieskos was tydens die oorlog na hul nasie gestuur is, en het gehoop dat hierdie hulp sou voortgaan. Daar was selfs gerugte onder kleinboere dat Westerse moondhede Stalin sou “dwing” om die gehate kollektiewe plase te ontbind.

Daardie militêre professionele persone, wat 'n konfrontasie van Amerikaanse atoomkrag en Britse lugbasisse rondom die Sowjetunie gevrees het, het Stalin se reaksie op Churchill, as uitdagende bravado (arrogansie) beskou. In Maart 1946, het Stalin vir die eerste keer sy top mense gesuiwer, onder wie die veroweraar van Berlyn, Maarskalk Georgi Zhukov was. Dit het nog baie maande geneem vir Stalin om sy mense te oortuig van die waargenome gevaar uit die Weste en om 'n ware “Ystergordyn” om sy ryk te bou.

[Uit Inside the Kremlin's Cold War by Vladislav Zubok. Gepubliseer 1996]

BRON 1D

Die volgende spotprent is deur die Britse spotprenttekenaar Leslie Illingsworth geteken [Junie 1947]. Dit beeld Stalin se pogings uit om Sowjetbeheer buite Oos-Europa uit te brei, wat die kommer oor die groeiende ideologiese bedreiging weerspieël.



[Uit <https://www.jchistorytuition.com.sg/jc-history-tuition-notes-origins-of-the-cold-war-cartoon-case-studies/>. Toegang op 08 Februarie 2025 verkry]

VRAAG 2: WAT WAS DIE REDES VIR DIE BETROKKENHEID VAN SUID-AFRIKA IN DIE ANGOLESE BURGEROORLOG?

BRON 2A

Die bron hieronder is deel van 'n memoir deur Johan Du Preez, die mede-outeur van die boek, *Operation Savannah*. Dit fokus op hoe buitelandse lande by Angola betrokke geraak het.

In sy boek, *Angola – Operation Savannah 1975–1976* (Pretoria 1989), het prof F.J. du Toit Spies verklaar dat die onafhanklikheidsproses in die Portugese kolonies van Mosambiek en Guinee-Bissau relatief glad verloop het. In Angola het daar egter 'n burgeroorlog tussen drie oppenerende vryheidsbewegings uitgebreek – UNITA, die FNLA en die MPLA – wat elkeen in beheer van die land wou wees op 11 November 1975, die datum wat vasgestel is vir Portugal om te vertrek.

Ideologieë het 'n belangrike rol gespeel. Die MPLA het 'n Marxistiese basis gehad en het die ondersteuning van Rusland, Kuba en ander kommunistiese lande met, onder andere, hul militêre magte wat reeds in Angola ontplooi is. UNITA en die FNLA het na die Weste geleun en het minder, hoofsaaklik klandestiene (geheime) steun van Amerika en Frankryk ontvang.

In Julie 1975 het die interne konflik 'n kritiese vlak ten gunste van die MPLA bereik. UNITA en die FNLA het Suid-Afrika vir ondersteuning genader. Betrokkenheid deur Amerika se Sentrale Intelligensie-Agentskap (CIA) het daartoe gelei dat die Suid-Afrikaanse regering ingestem het om geheime militêre steun aan hierdie twee bewegings te verleen. Gevolglik, het die Suid-Afrikaanse Weermag (SAW) betrokke geraak by 'n klandestiene (geheime) operasie in Angola oor die tydperk Julie 1975 – Januarie 1976. Die veldtog was bekend as Operasie Savannah.

[Uit [https: Operation Savannah - The battle of the casualties of the war. Johan Du Preez Julie 2017](https://www.ecexams.co.za)].

BRON 2B

Die uittreksel hieronder, geskryf deur Christopher Saunders, 'n historikus, beklemtoon die redes vir die betrokkenheid van Suid-Afrika by die Angolese Burgeroorlog.

Wat ná Angolese onafhanklikheid gebeur het, is natuurlik deels gevorm deur vroeëre betrekkinge tussen die twee lande. Voor die staatsgreep van Lissabon van April 1974, was die Portugese heersers van Angola noue bondgenote van apartheid Suid-Afrika, en gedurende die 1960's en die vroeë 1970's het die Suid-Afrikaanse regering Angola gesien as 'n sleuteldeel van die buffer van wit-regerende state wat Suid-Afrika geskei het van die swart-regeerde Afrika in die noorde en Suid-Afrika van 'n beskermende skild voorsien. Suid-Afrika het 'n konsulaat-generaal in Luanda gehad, maar baie van die samewerking tussen die twee lande is in die geheim gedoen om eksterne ondersoeke te vermy. Daar wou nie gesien word dat Portugal openlik met rassistiese Suid-Afrika saamwerk nie en die Suid-Afrikaanse regering wou nie hê dat sy kiesers die omvang van sy verpligtinge in die Portugese kolonies moet weet nie.

Betrekkinge tussen Suid-Afrika en Angola het dramaties verander as gevolg van die staatsgreep van Lissabon aan die einde van April 1974, want hoewel die Portugese tot 11 November 1975 in nominale beheer van Angola gebly het, is die land gou deur burgeroorlog en eksterne ingryping verskeur. Die Suid-Afrikaanse regering het nie meer 'n vriendelike buurman daar gehad nie en is nou gekonfronteer met die vooruitsig van 'n vyandige regering in Luanda sodra die land onafhanklik word, een wat hulp en ondersteuning aan SWAPO sou gee en basisse sou verskaf waar die MK-kaders opgelei kon word voordat hulle terugkeer om in Suid-Afrika te veg. Op 11 November 1975 in Luanda het die MPLA homself tot die regering van 'n onafhanklike Angola verklaar. Die VSA het nie net misluk om te verhoed dat wat hy gesien het as 'n marionetparty van die Sowjet Unie aan bewind kom nie, die groot Kubaanse militêre mag wat nou in Angola gestasioneer is, is deur beide die VSA en die Suid-Afrikaners gesien as werkend onder die bevel van Moskou en as 'n agent van Sowjet-ekspanionisme.

Vir die Suid-Afrikaanse regering het die koms van die Kubane, meer as die koms van die MPLA-regime, 'n groot nuwe bedreiging het ontstaan in 'n land beteken, in die streek waarin hy homself as hegemonies (dominant) beskou het. Daar is in beide Pretoria en Washington gevrees dat die Kubane dalk elders in die streek sou ingryp. Politici en burokrate in Pretoria, baie beïnvloed deur die regsies in die Amerikaanse administrasie, het Moskou se doel gesien as die oorname van die hele Suidelike Afrika. In so 'n konteks, was daar geen sprake daarvan dat óf die VSA óf Suid-Afrika diplomatieke betrekkinge met die nuwe onafhanklike Angola aanknoop nie, en die Suid-Afrikaners het voortgegaan om aktiewe steun aan Jonas Savimbi se UNITA te gee.

[Uit: https://scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0259-01902011000100007. Toegang op 20 Februarie 2025 verkry]

BRON 2C

Die uittreksel hieronder is 'n toespraak wat in 1976 in die Parlement deur die Eerste Minister B.J. Vorster gelewer is.

Kom ons benader die saak nou vanuit 'n ander oogpunt. Kom ons vra onself af wat sou gebeur het as Suid-Afrika nie betrokke geraak het nie. Dan, eerstens, sou die MPLA, met Russiese en Kubaanse hulp, die hele Angola oorgeneem en sou die hele bevolking onderwerp (verower) het. Hulle sou reg van die begin af die hawens van Lobito, Mocamedes en ander hawens tot hul beskikking gehad het. Hulle sou die Benguela-spoorlyn tot hul beskikking gehad het. Hulle sou die indruk in die buitewêreld geskep het dat die mense van Angola die MPLA wou hê en die MPLA goedgesind (vriendelik) was.

Aanvanklik het die MPLA nie die teenwoordigheid van die Russe en die Kubane bekend gemaak (onthul) nie. Hulle het hul teenwoordigheid verberg; hulle het hulle nie genoem nie en die Russe en die Kubane het ook nie hul eie teenwoordigheid daar aangekondig nie. Hulle het die indruk probeer skep dat dit die MPLA is wat guns by die mense van Angola vind en die ondersteuning van al die mense in Angola gehad het. Hulle het dit gedoen hoewel hulle slegs een derde van die bevolking en minder as een derde van die gebied beheer het.

Ek hou in alle erns vol dat Suid-Afrika se betrokkenheid die Russies-Kubaanse betrokkenheid blootgelê het. Selfs al het Suid-Afrika niks anders gedoen nie, Suid-Afrika het wel die vrye wêreld 'n diens in Afrika gelewer deur dit baie duidelik na vore te laat kom. Maar wat sou verder gebeur het? Die OAE sou die MPLA eenparig of met min afkeurende (teëstaande) stemme by sy konferensie erken het, en Suid-Afrika sou in een oggend by Addis Ababa veroordeel gewees het. Dit het nie gebeur nie.

[Uit: <https://www.sahistory.org.za/archive/extract-speech-made-house-assembly-january-1976-reply-motion-no-confidence-government>. Toegang op 22 Februarie 2025 verkry]

BRON 2D

Hierdie seldsame foto, geneem diep in Angola, van 'n SAW Eland 90-pantserkar van die gevegsgroep Foxbat by die Hervoorsieningspunt by die verlate kliniek by Santa Comba Angola, tydens Operasie Savannah in 1975.



[Uit <https://samilhistory.com/tag/operation-savannah/>. Toegang op 22 Februarie 2025 verkry]

VRAAG 3: WATTER UITDAGINGS HET DIE BURGERREGTE-AKTIVISTE IN DIE GESIG GESTAAR IN HUL POGINGS OM BIRMINGHAM TE DESEGREER?

BRON 3A

Die bron hieronder beklemtoon die begin van die Birmingham-veldtog in 1963.

In April 1963 het King en die *Southern Leadership Conference* (SCLC) by Birmingham se plaaslike veldtog aangesluit wat deur ds. Shuttleworth en sy groep, die *Alabama Christian Movement for Human Rights* (ACMHR) georganiseer is. Die doel van die plaaslike veldtog was om die stad se segregasiesistelsel aan te val deur druk op Birmingham handelaars gedurende die Paasseisoen uit te oefen, die tweede grootste inkopieseisoen van die jaar.

Die veldtog was oorspronklik geskeduleer om vroeg in Maart 1963 te begin, maar is tot April 1963 uitgestel. Op 3 April 1963 is dit van stapel gestuur met massavergaderings, middagete toonbank-sitstakings, 'n optog na die stadsaal en 'n boikot van handelaars in die middestad. King het met Birmingham se Swart burgers oor geweldloosheid en die metodes daarvan gepraat en 'n beroep op vrywilligers gedoen. Toe Birmingham se inwoners entoesiasies gereageer het, het die veldtog uitgebrei na knielstakings (*kneel-ins*) by kerke, leestakinge (*read-ins*) by die biblioteek en 'n optog na die distrikshof om kiesers te registreer.

Op 10 April 1963, het die stadsregering 'n staatshofbevel (beslissing) teen die betogings verkry. Na debat, het veldtogleiers besluit om die hofbevel te verontagsaam. King het besin of hy en Ralph Abernathy – SCLC se tweede-in-bevel – in hegtenis geneem moet word. King het besluit dat hy die tronk moet waag. Op Goeie Vrydag, 12 April 1963, is King in Birmingham gearresteer nadat hy die anti-protes-bevel oortree het en is hy alleen in 'n sel (isolاسie) geplaas.

[Uit <https://www.blackpast.org/african-american-history/birmingham-campaign-1963/>. Toegang op 10 Februarie 2025 verkry]

BRON 3B

Die bron hieronder bevat uittreksels uit Martin Luther King se beroemde brief getiteld '*From a Birmingham jail*' geskryf op die 16^{de} April 1963.

In enige geweldlose veldtog is daar vier basiese stappe: 1) insameling van die feite om vas te stel of ongeregthede lewendig is; 2) onderhandeling; 3) selfsuiwering; en 4) direkte optrede. Ons het al hierdie stappe in Birmingham deurgedaan ... Birmingham is waarskynlik die mees deeglik gesegregeerde stad in die Verenigde State. Sy lelike rekord van polisiebrutaliteit is in elke afdeling van die land bekend. Sy onregverdige behandeling van Negroes in die howe is 'n berugte werklikheid. Daar was meer onopgeloste bomaanvalle op negerhuise en kerke in Birmingham as in enige stad in hierdie nasie.

Ons weet deur pynlike ervaring dat vryheid nooit vrywillig deur die onderdrukker gegee word nie; dit moet deur die verdruktes geëis word. Ek was eerlikwaar nog nooit betrokke by 'n direkte-aksie beweging wat "betyds" was, volgens die rooster van diegene wat nie onnodig aan die siekte van segregasie gely het nie.

Laat ons almal hoop dat die donker wolke van rassevooroordeel binnekort sal verbygaan en die diep mis van misverstand uit ons vreesdeurdrenkte gemeenskappe gely sal word en in sommige nie te ver môre sal die stralende sterre van liefde en broederskap oor ons groot nasie met al hul skitterende skoonheid skyn.

[Uit <https://billofrightsinstitute.org/primary-sources/letter-from-birmingham-jail>. Toegang op 10 Februarie 2025 verkry]

BRON 3C

Die foto hieronder, geneem deur Charles Moore, toon burgerregtebetogers wat deur die Birmingham Brandweer Department met hoëdruk waterslange gespuit word.



[Uit <https://civilrightsheritage.com/wp-content/uploads/2014/08/birmingham-hose.jpg>.
Toegang op 10 Februarie 2025 verkry]

BRON 3D

Die bron hieronder is 'n ooggetuieverslag van Len Holt, 'n burgerregte-aktivis van die gebeure wat tydens een van die Birmingham-betogings in 1963 afgespeel het.

Oor die polisieradio het ek Bull Connor se stem gehoor. Hy was kwaad. Hy was verraai. Nog nooit van tevore het die studente voor 1 nm gedemonstreer nie. Ek vermoed die handelaars was kwaad. En die kinders in die middestad, al 600 van hulle, het "Ons sal oorwin" ("We Shall Overcome") gesing. En hulle het oorwin. Geen arrestasies is gemaak nie. Toe die polisie uiteindelik by die area kom, het hulle net die bordjies opgeskeur en die jongmense aangesê om huis toe te gaan. Die tronke was vol.

Vir die studente was "huis" terug na die 16^{de} St. Baptiste Kerk. 'n Polisieman het na die kerk gegaan om vir iemand van die Beweging te sê om die student te vra om te vertrek. Toe die aankondiging in die kerk gemaak is, het 2,000 persone na die middestad gegaan. By hierdie duisende het 2,000 toeskouers aangesluit en het 'n wilde, skreeusnaakse parade deur die middestad van Birmingham gemaak en "Ons sal oorwin" ("We Shall Overcome") gesing.

Toe het die byna 4,000 persone teruggekeer na die kerk van die "oorwinningsmars". En terwyl die menigtes binne-in vrolik gesing het, is daar buite voorbereidings getref. Die motors met honde het aangery gekom. Sowat 300 polisiebeamptes het die kerk- en parkarea omsingel. Brandslange is aangebring.

Vir 'n paar minute het ek die area van die kerk verlaat en na 'n nabygeleë kantoor gegaan. Toe ek na vore kom, het ek 3,000 Negers gesien wat in die Kelly Ingram Park omring is deur polisiemanne wat knuppels swaai. Die brandslange was in aksie met die druk wawyd oop. Aan die een kant is die studente gekonfronteer deur knuppels, aan die ander kant, deur kragtige strome water. Die brandweermanne het die brandslange gebruik om die studente plat te slaan. Soos die strome bome tref, is die bas afgeruk. Bakstene is van die mure losgeruk. Die brandslange was gerig op almal met 'n swart vel, betogers en nie-betogers.

'n Stroom water het die ds. Fred Shuttelworth teen die kerkmuur geslaan en inwendige beserings veroorsaak. Mev. Colia LaFayette, 25-jarige SNCC-veldsekretaresse van Selma, Alabama, is platgeslaan en twee brandslange is op haar gebring om haar langs die sygaardjie af te spuit.

Intussen kon ek oor die openbare adresstelsel (interkom) binne die kerk 'n spreker hoor wat die mense vermaan (aangeraai) om nie-geweldadig te wees nie. "Ons wil siele van mense soos Bull Connor, verlos."

[Len Holt, "Eyewitness: The Police Terror at Birmingham," *National Guardian newsweekly*, May 16, 1963. Soos herdruk uit *Black Protest: 350 Years of History, Documents, and Analyses*, by Joanne Grant.]

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

http://www.cvce.eu/obj/the_cold_war_1945_1989_full_text-en-6dfe06ed4790-48a4-8968-855e90593185.html

<https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1946-1963-elder-statesman/the-sinews-of-peace/>

du Preez, J. (2017). Operation Savannah: The battle of the casualties of the war.

Zubok, V. M., & Pleshakov, C. (1996). Inside the Kremlin's Cold War: From Stalin to Khrushchev. Harvard University Press.

<https://www.jchistorytuition.com.sg/jc-history-tuition-notes-origins-of-the-cold-war-cartoon-case-studies>

https://www.businesswriting.co.za/wp-content/uploads/2019/01/Operation-Savannah-The-battle-of-the-casualties-of-the-war-MC_26-8.pdf

https://scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0259-01902011000100007

<https://www.sahistory.org.za/archive/extract-speech-made-house-assembly-january-1976-reply-motion-no-confidence-government>

<https://samihistory.com/tag/operation-savannah/>

<https://www.blackpast.org/african-american-history/birmingham-campaign-1963/>

<https://billofrightsinsstitute.org/primary-sources/letter-from-birmingham-jail>

<https://civilrightsheritage.com/wp-content/uploads/2014/08/birmingham-hose.jpg>

<https://www.crmvet.org/nars/bhamholt.htm>